

Utenos apylinkės teismo darbuotojų tolerancijos korupcijai nustatymo 2023 m. tyrimo rezultatai ir jų apibendrinimas

Vadovaujantis Utenos apylinkės teismo korupcijos prevencijos veikslių plano 2023-2024 metams, patvirtintu Utenos apylinkės teismo pirmininko 2022 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V-102, 1 punktu, atliktas anoniminis teismo darbuotojų tolerancijos korupcijai nustatymo tyrimas.

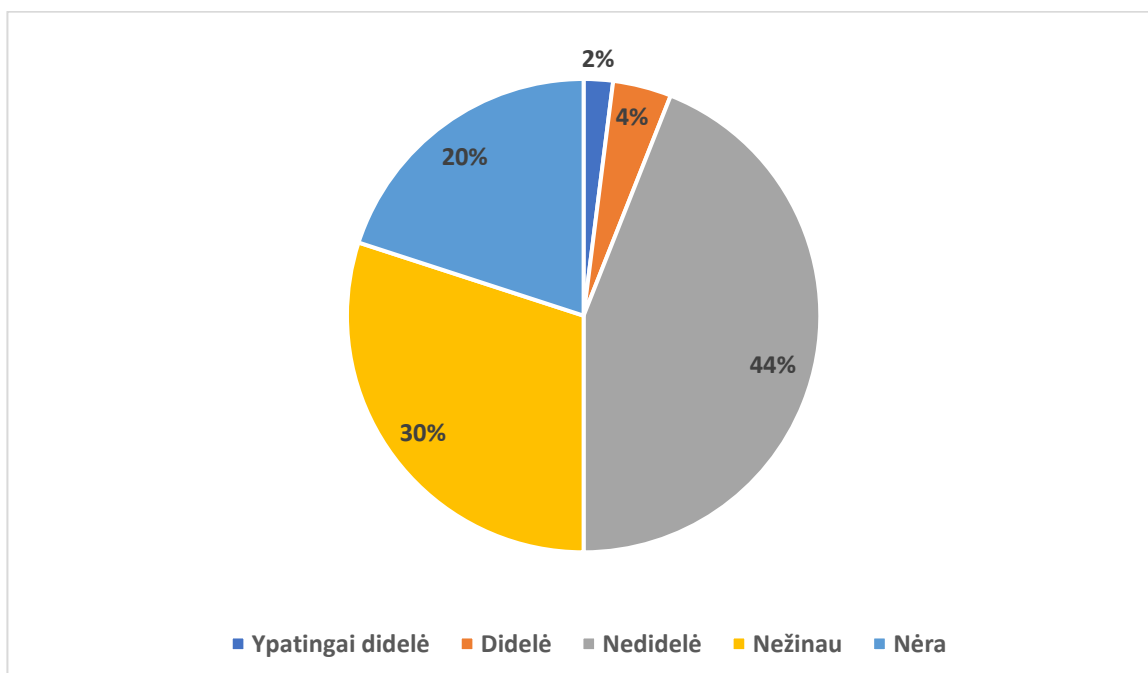
Tyrimo tikslas: nustatyti Utenos apylinkės teismo (toliau – ir Teismas) darbuotojų požiūrį į korupciją ir identifikuoti spręstinas vidines Teismo problemas korupcijos prevencijos srityje.

Tyrimo trukmė ir būdas: 2023 m. gruodžio 1 d. – 2023 m. gruodžio 8 d. Utenos apylinkės teismo teisėjų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis (toliau – ir Teismo darbuotojai), prašyta užpildyti anoniminę internetinę 17 klausimų anketą (1 klausimas, susijęs su informacija apie respondentus, 15 klausimų, susijusių su respondentų požiūriu į korupciją ir korupcijos prevenciją, 1 atviras klausimas, skirtas pateikti pasiūlymus bei pastabas dėl korupcijos prevencijos).

Tyrimo dalyviai: Teismo darbuotojai, išskyrus darbuotojus, neturinčius tarnybinio elektroninio pašto (ūkio skyriaus valytojai, 8 asmenys), taip pat esančius vaiko priežiūros atostogose (2 asmenys). Nuoroda į anketą buvo išsiųsta 99 Teismo darbuotojams.

1. Kokia, Jūsų manymu, korupcijos pasireiškimo tikimybė Utenos apylinkės teisme?

Ypatingai didelė	1 asm.
Didelė	2 asm.
Nedidelė	22 asm.
Nežinau	15 asm.
Korupcijos pasireiškimo tikimybės nėra	10 asm.

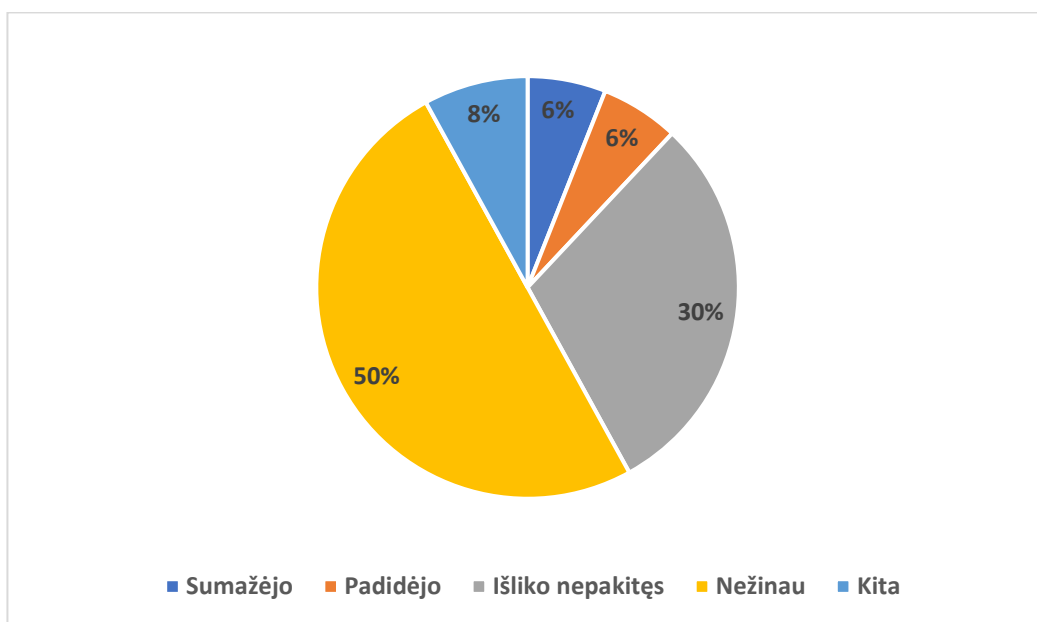


2. Kaip, Jūsų manymu, per šiuos metus pasikeitė korupcijos lygis Utenos apylinkės teisme, lyginant jį su 2022 metais?

Sumažėjo	3 asm.
Padidėjo	3 asm.
Išliko nepakitęs	15 asm.
Nežinau	25 asm.
Kita	4 asm.

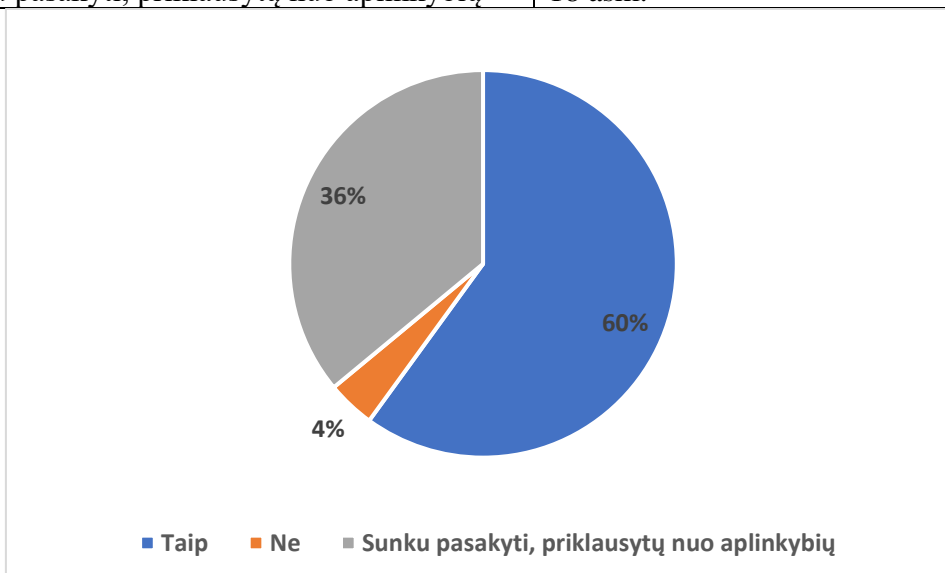
Pasirinkę „Kita“ nurodė:

1. „Korupcijos atvejų nei 2022 m. nei 2023 m. teisme nebuvo“;
2. „Gal sumažėjo“;
3. „O ar buvo nustatyta korupcijos apraiškos“;
4. „Korupcijos nėra“.



3. Ar Jūs praneštumėte apie Jums žinomą korupcijos atvejį?

Taip	30 asm.
Ne	2 asm.
Sunku pasakyti, priklausytų nuo aplinkybių	18 asm.



4. Kodėl nepranešumėte apie korupcijos atvejį (galima pasirinkti kelis variantus):

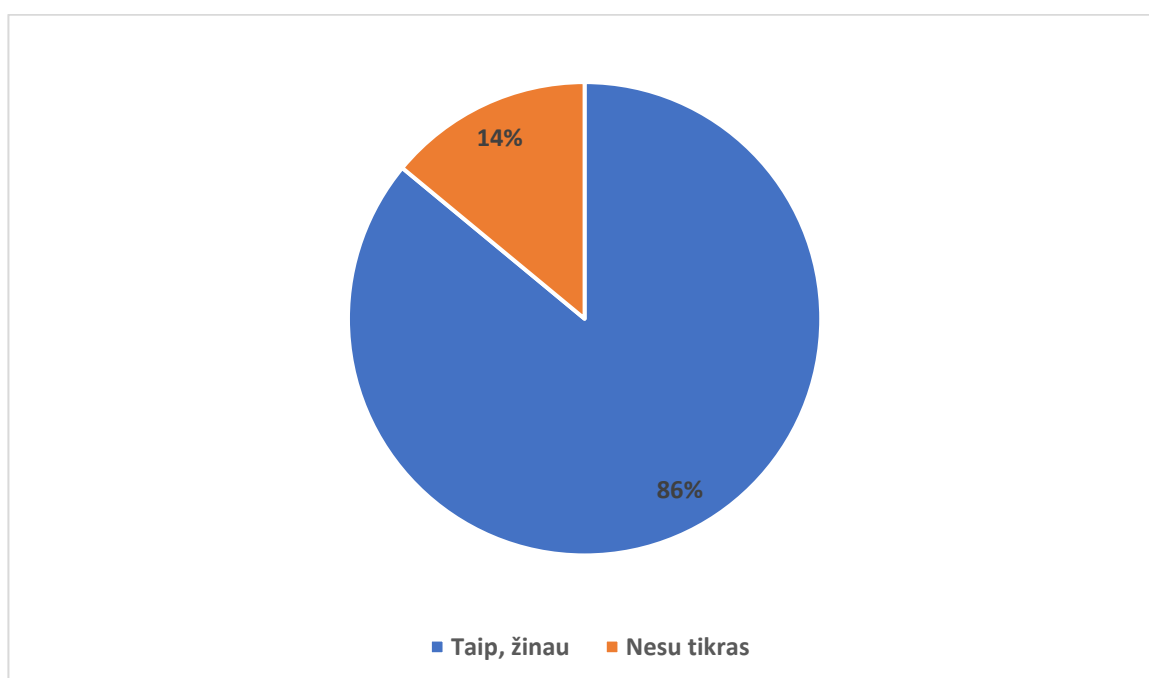
Nežinau, kur pranešti	0 asm.
Sudėtinga pranešti ir tam reikia laiko	0 asm.
Nematau prasmės pranešti, nes nuo to niekas nepasikeis	5 asm.
Tie, kurie praneša, galų gale nukenčia skaudžiausiai	5 asm.
Atvejis toks nereikšmingas, kad apie jį nėra prasmės pranešinėti	1 asm.
Nesu įsitikinęs, kad tai – korupcijos atvejis	5 asm.
Nenoriu nieko išduoti, sukelti papildomų rūpesčių	0 asm.
Tai sukeltų įtampą kolektyve	1 asm.
Nesijausčiau saugus pranešdamas	7 asm.
Bijau netekti darbo vietos	2 asm.
Kita	4 asm.

Pasirinkę „Kita“ nurodė:

1. „Praneščiau“;
2. „Neaktualus klausimas, kadangi į 3 klausimą atsakiau „Taip““;
3. „Praneščiau bet kokiu atveju“;
4. „Praneščiau“.

5. Ar žinote, kur reikia kreiptis, norint pranešti apie korupcijos atvejį?

Taip, žinau	43 asm.
Ne, nežinau	0 asm.
Nesu tikras	7 asm.



6. Ar 2023 metais yra buvę situacijų, kai Jums ar Jūsų kolegai buvo siūlomas kyšis ar buvote kitaip darbe susidūrę su korupcija?

Taip, yra buvę	2 asm.
Ne, nėra buvę	48 asm.



7. Jeigu į 6 klausimą atsakėte „Taip“, ar apie tai kam nors pranešėte?

Taip, pranešiau	1 asm.
Ne, nepranešiau	3 asm.

8. Jeigu į 7 klausimą atsakėte „Taip“, nurodykite, kam pranešėte:

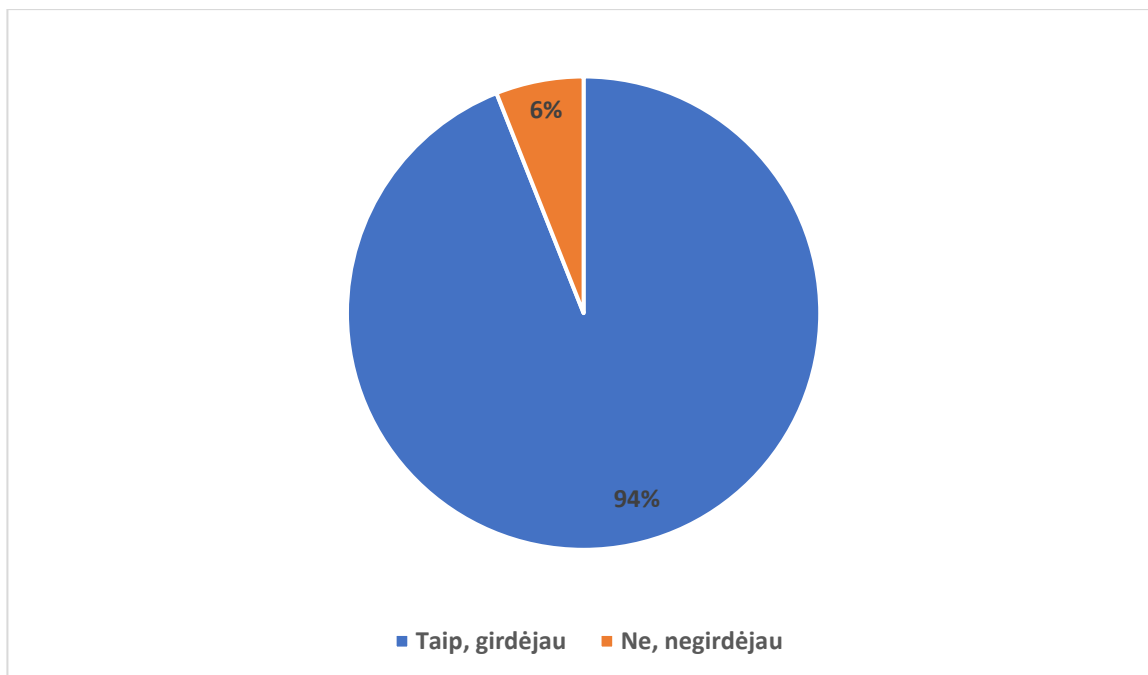
Vadovybei	0 asm.
Tiesioginiam vadovui	0 asm.
Specialiųjų tyrimų tarnybai	0 asm.
Antikorupcinei komisijai	1 asm.
Kita	0 asm.

9. Jeigu į 7 klausimą atsakėte „Ne“, nurodykite priežastį, dėl kurios nepranešėte (galima pasirinkti kelis variantus):

Nežinojau, kam pranešti	0 asm.
Sudėtinga pranešti ir tam reikia laiko	0 asm.
Nemačiau prasmės pranešti, nes nuo to niekas nepasikeis	1 asm.
Nebuvau įsitikinęs, kad tai – korupcijos atvejis	0 asm.
Atvejis toks nereikšmingas, kad apie jį nebuvo prasmės pranešinėti	0 asm.
Nenorėjau nieko išduoti, sukelti papildomų rūpesčių	0 asm.
Nesijausčiau saugus pranešdamas	1 asm.
Bijojau netekti darbo vietos	1 asm.
Tai sukeltų įtampą kolektyve	0 asm.
Kita	0 asm.

10. Ar Jūs esate girdėję apie Utenos apylinkės teisme vykdomas korupcijos prevencijos priemones?

Taip, girdėjau	47 asm.
Ne, negirdėjau	3 asm.



11. Jei nesate girdėję apie Utenos apylinkės teisme vykdomas korupcijos prevencijos priemones, nurodykite galimas priežastis:

Nežinau, kad teisme yra vykdoma korupcijos prevencija	1 asm.
Man tai neaktualu	4 asm.
Nežinau, kur tokios informacijos rasti	0 asm.
Kita	1 asm.

Pasirinkę „Kita“ nurodė:

1. Nėra.

12. Kokios yra galimos korupcijos pasireiškimo priežastys Utenos apylinkės teisme (galimi keli atsakymo variantai):

Mažas atlyginimas	18 asm.
Teisės aktų spragos	3 asm.
Neaiškus bylų skirstymo mechanizmas	5 asm.
Nepakankamai skaidrus teismo sprendimų priėmimo procesas	1 asm.
Nepakankamai skaidrus teismo administracijos sprendimų priėmimo procesas	14 asm.
Nežinau	23 asm.
Kita	4 asm.

Pasirinkę „Kita“ nurodė:

1. „Tokių nėra“;

2. „Nematau jokių priežasčių“;
3. „Vadovų noras atsilyginti sau lojaliems darbuotojams, o tam aplinkybės labai palankios. Viskas daroma pagal įstatymą, tačiau visi žino, kaip galima sau naudingai tą įstatymą taikyti“;
4. „Labai apmaudu, kai žmogus negailėdamas savo sveikatos ir laiko tris dešimtmečius sąžiningai ir kruopščiai dirbi sunkų darbą, tačiau per šešerius metus nei karto negauni skatinamosios premijos, tai mažų mažiausiai apmaudu ir labai skaudu. O dar kiek priekaištų. Čia jau kvepia mobingu, valstybinėje įstaigoje pasijunti žemiausio lygio uždarojoje akcinėje bendrovėje. a jau kvepia“.

13. Kaip pasielgtumėte, jeigu į teismą atvykęs interesantas, jį aptarnavus, Jums nematant, darbo vietoje paliktų menkavertę dovaną (pvz., šokoladą, kavos paketį ir pan.)?

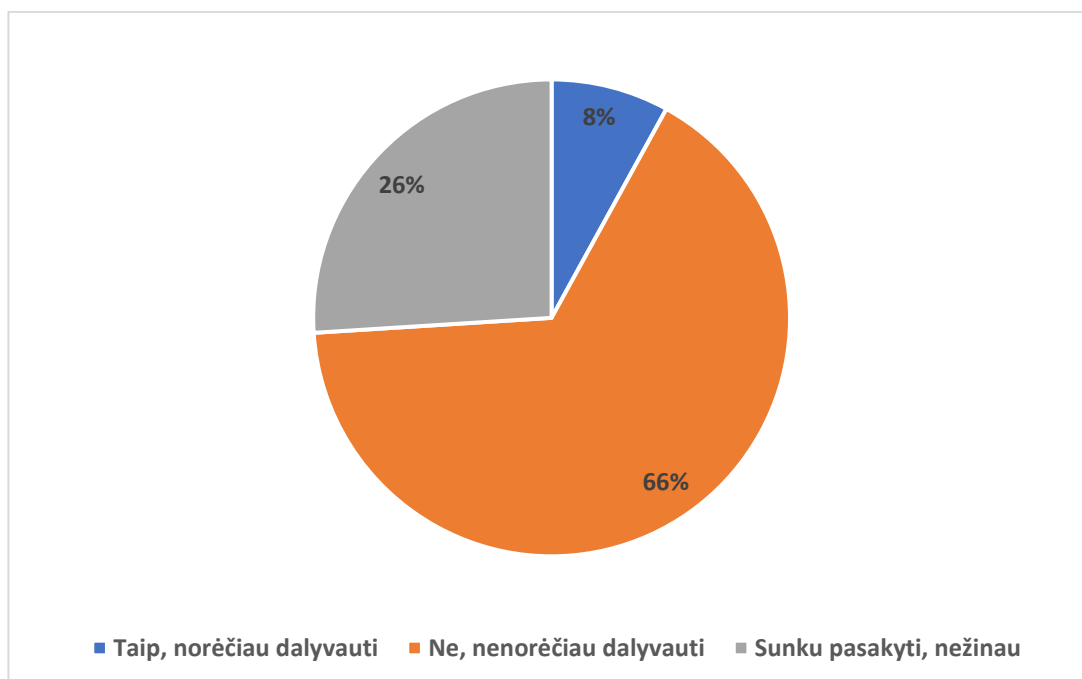
Bandyčiau surasti asmenį ir grąžinti jam dovaną, o nepavykus – apie įvykį informuočiau teismo pirmininką, savo tiesioginį vadovą arba Antikorupcinės komisijos pirmininką	41 asm.
Dovaną priimčiau (pvz., šokoladą suvalgyčiau)	1 asm.
Dovaną tiesiog išmesčiau	4 asm.
Kita	4 asm.

Pasirinkę „Kita“ nurodė:

1. „Bandyčiau surasti asmenį ir grąžinti jam dovaną, o nepavykus - dovaną priimčiau“;
2. „Niekada nepasitaikė“;
3. „Pasidalinčiau su kolegomis“;
4. „Niekas nieko nepalieka ir niekas nieko neduoda bent jau juodadarbiams“.

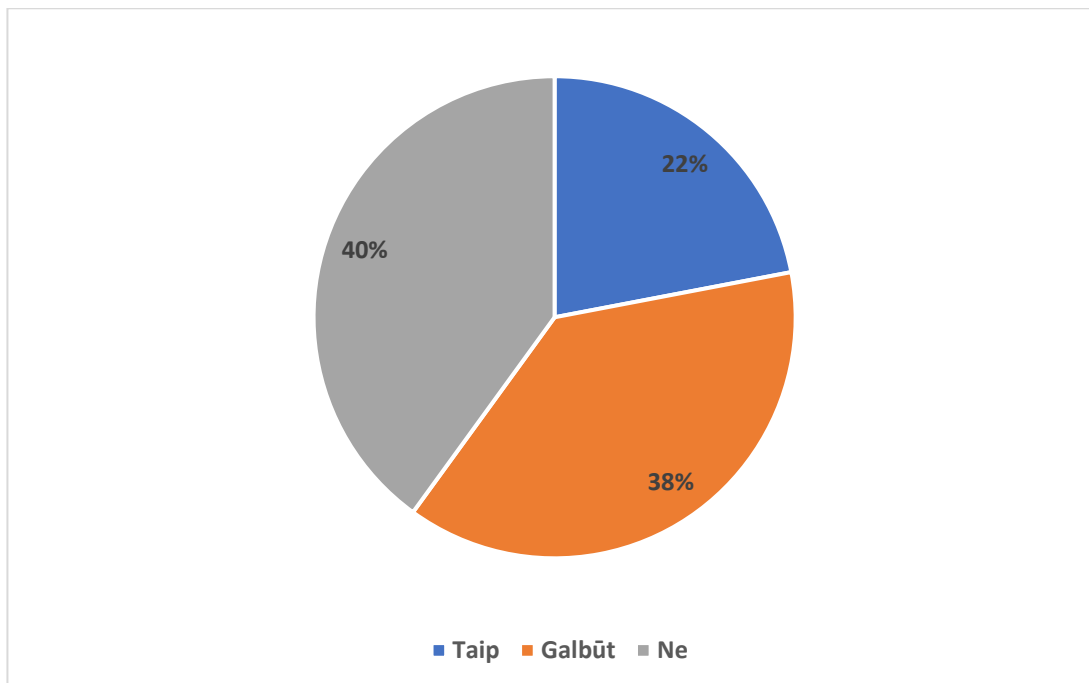
14. Ar Jūs norėtumėte dalyvauti Utenos apylinkės teismo antikorupcinėje veikloje?

Taip, norėčiau dalyvauti	4 asm.
Ne, nenorėčiau dalyvauti	33 asm.
Sunku pasakyti, nežinau	13 asm.



15. Ar norėtumėte dalyvauti antikorupciniuose mokymuose, projektuose, renginiuose?

Taip	11 asm.
Galbūt	19 asm.
Ne	20 asm.



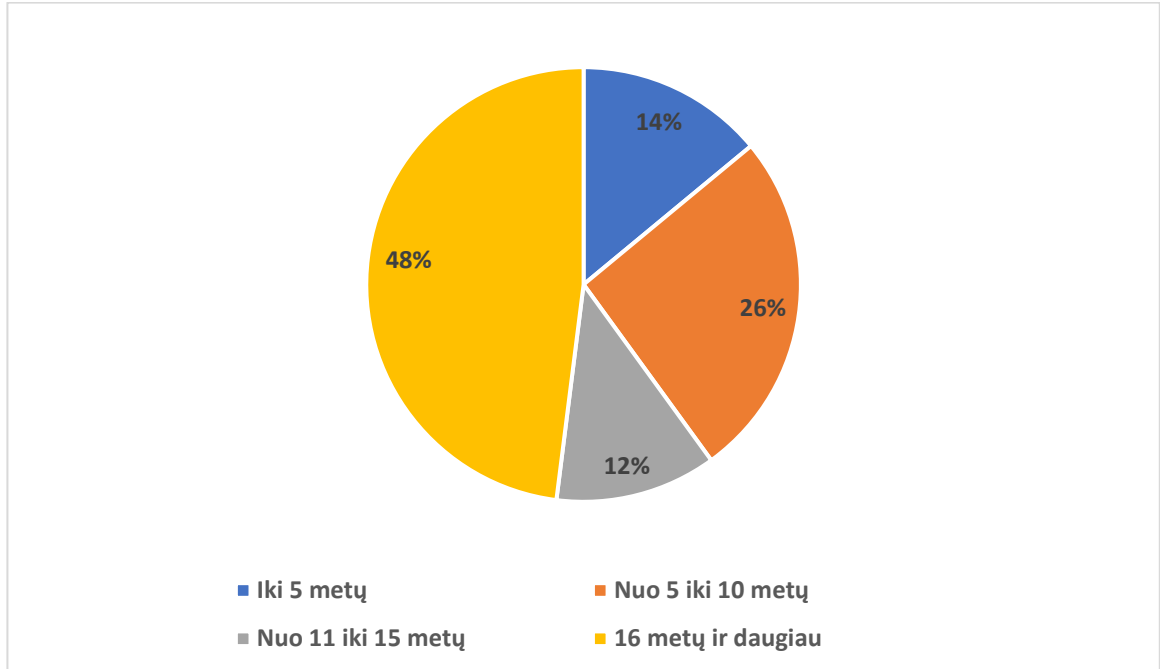
16. Jūsų pasiūlymai bei pastabos dėl korupcijos prevencijos Utenos apylinkės teisme vykdymo:

Atviras klausimas. Nurodė:

1. „Organizuoti mokymus, renginius korupcinės prevencijos temomis“;
2. „Į teismui svarbių sprendimų priėmimą įtraukti visų teismo darbuotojų atstovus. Aiškinti sprendimų priėmimų motyvus ir priežastis“;
3. „Visiškai neaišku ar teisme yra darbuotojų skatinimo tvarka ir jei taip, tai kokia ta tvarka. Kažkaip viskas paslėpta už asmens duomenų apsaugą“;
4. „Manau reikia daugiau mokymų korupcijos prevencijos tema“;
5. „Pakankama prevencija, neturiu pastabų“;
6. „Kad priedų paskirstymas būtų skelbiamas viešai: kas už ką gavo priedą“;
7. „Šiuo metu dalis priemonių yra perteklinės ir neaktualios. Jos atsirado po praeitų apklausų, kai daugelis pasisakė, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė yra darbo užmokesčio srityje. Matyt, norint nukreipti dėmesį nuo favoritizmo ir parodyt, kad tikrai dirbama korupcijos prevencijos srityje, buvo sugalvotos visai su tuo nesusiję formalios priemonės. Labai norisi, kad nebeliktų teisme atlyginimo kėlimo ir visokių priedų mokėjimo iš asmeninių simpatijų“.

17. Jūsų darbo trukmė Utenos apylinkės teisme:

Iki 5 metų	7 asm.
Nuo 5 iki 10 metų	13 asm.
Nuo 11 iki 15 metų	6 asm.
16 metų ir daugiau	24 asm.



Apklausoje rezultatų apibendrinimas:

1. Apklausoje dalyvavo 50,5 proc. Teismo darbuotojų, kuriems buvo išsiųsta anketa, t. y. 50 Teismo darbuotojų iš 99 (2022 m. apklausoje dalyvavo 61,26 proc., 2021 m. – 32,11 proc.).
2. Didžioji dauguma (64 proc.) respondentų mano, kad korupcijos pasireiškimo Teisme tikimybė yra nedidelė / jos nėra. 30 proc. nurodė, kad „nežino“. 6 proc. nurodė, kad tikimybė yra ypatingai didelė / didelė.
3. 6 proc. respondentų, t. y. 3 asmenys, nurodė, kad korupcijos lygis teisme, lyginant su 2022 m., padidėjo ir tiek pat respondentų išreiškė nuomonę, kad jis sumažėjo. Didžioji dauguma apklausoje dalyvavusių Teismo darbuotojų nurodė, kad korupcijos lygis išliko nepakitęs arba jie neturi nuomonės šiuo klausimu („nežinau“).
4. 4 proc. respondentų (2 asmenys) nurodė, kad nepraneštų apie jiems žinomą korupcijos atvejį. Didžioji dauguma (60 proc.) praneštų, o 36 proc. nurodė, kad tai priklausytų nuo aplinkybių. Pastebėtina, kad linkusių pranešti apie korupciją skaičius kasmet didėja (2021 m. apklausoje tokių asmenų buvo 24, 2022 m. – 28, 2023 m. - 30).

5. Pagrindinės nepranešimo apie korupciją priežastys yra susijusios su asmens baime nuo to nukentėti asmeniškai: atsakymai „Tie, kurie praneša, galų gale nukenčia skaudžiausiai“, „Nesijausčiau saugus pranešdamas“, „Bijau netekti darbo vietos“ sudaro beveik 54 proc.
6. 86 proc. respondentų nurodė, kad žino, kur reikia kreiptis, susidūrus su korupcija, o 14 proc. nurodė, kad nėra tikri. Pažymėtina, kad nebuvo respondentų, kurie išvis nežino, kur reikėtų kreiptis.
7. 2023 m. su korupcija teisme nurodė susidūrę 2 asmenys, t. y. 4 proc. dalyvavusių apklausoje. Vienas iš jų apie tai nurodė pranešęs Antikorupcinei komisijai. Kitas respondentas nurodė, kad apie tai niekam nepranešė, to priežastimis nurodė „Nemačiau prasmės pranešti, nes nuo to niekas nepasikeis“, „Nesijausčiau saugus pranešdamas“.
8. Apie korupcijos prevenciją teisme yra girdėję 94 proc. respondentų. 3 asmenys, kurie nurodė apie tai negirdėję, pažymėjo to priežastis „Nežinau, kad teisme yra vykdoma korupcijos prevencija“ (1 atsakymas), „Man tai neaktualu“ (2 atsakymai).
9. Pagrindinės respondentų nurodytos korupcijos Utenos apylinkės teisme pasireiškimo galimos priežastys – mažas atlyginimas (nurodė 18 asmenų), nepakankamai skaidrus teismo administracijos sprendimų priėmimo procesas (14 asmenų). 23 respondentai nurodė galimų priežasčių nežinantys.
10. 82 proc. respondentų nurodė, kad iš interesanto darbo vietoje gavę dovaną, ją bandytų gražinti, o nepavykus – apie įvykį informuotų vadovą / Antikorupcinės komisijos pirmininką. Manytina, kad likusi dalis (18 proc.) respondentų nėra susipažinę su teisme taikoma nuline dovanų politika arba neteikia jai reikšmės.
11. Didžioji dauguma respondentų, t. y. 66 proc., nenorėtų dalyvauti Teismo antikorupcinėje veikloje, taipogi 40 proc. nenorėtų dalyvauti antikorupciniuose mokymuose, projektuose ir renginiuose. Kad tokio pobūdžio veikloje dalyvauti norėtų, nurodė atitinkamai 8 proc. (4 asmenys) ir 22 proc. (11 asmenų) respondentų.
12. Pasiūlymus ir pastabas dėl korupcijos prevencijos Teisme vykdymo išsakė 14 proc. respondentų. Didžioji dalis pasiūlymų susijusi su darbuotojų skatinimo skaidrinimu ir viešinimu.
13. Beveik pusė anketą užpildžiusių Teismo darbuotojų (48 proc.) Teisme dirba daugiau kaip 16 metų. Pastebėtina, kad respondentai, nurodę, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė Teisme yra ypatingai didelė / didelė, priklauso darbuotojų grupei, kuri dirba daugiau kaip 11 metų. Taip pat pagal korupcijos netoleravimo lygį išsiskiria trumpiausiai (iki 5 metų) Teisme dirbančių darbuotojų grupė – 6 iš 7 asmenų (85,71 proc.) nurodė, kad praneštų apie korupciją Teisme (3 kl.). Tuo tarpu 5-10 metų dirbančių grupėje tokių respondentų yra 61,54 proc., 11-15 metų – 33,33 proc., 16 metų ir daugiau – 58,33 proc.

Identifikuotos spręstinios vidinės Teismo problemos korupcijos prevencijos srityje:

1. Teismo darbuotojai vangiai dalyvauja veiklose, susijusiose su antikorupcijos klausimais Teisme. Apklausoje dalyvavo tik pusė tai galėjusių padaryti Teismo darbuotojų, didžioji dalis apklaustųjų nesuinteresuota dalyvauti Teismo antikorupcinėje veikloje.
2. Pagrindinė galimo nepranešimo apie korupciją priežastis – baimė dėl to nukentėti asmeniškai.
3. Teismo darbuotojai, kaip probleminį, išskiria Teismo administracijos sprendimų priėmimo procesą, mažas algas, yra suinteresuoti gauti daugiau informacijos apie darbuotojų skatinimą.

Atsižvelgus į 2021 ir 2022 m. vykdytų apklausų rezultatus, Teismo administracijai buvo pateikti siūlymai, kaip didinti antikorupcinio sąmoningumo didinimą, veiklos skaidrumą Teisme, šių siūlyimų pagrindu buvo sudaryti veiksmų planai 2021-2022 ir 2023-2024 metams, kurie nuosekliai buvo ir yra įgyvendinami. 2023 m. tyrimo rezultatai iš esmės neišryškino jokių naujų neigiamų tendencijų korupcijos netoleravimo srityje, todėl siūlytina ne tik toliau įgyvendinti numatytas korupcijos prevencijos priemones, bet ypatingą dėmesį skirti šių veiklų viešinimui Teisme, Teismo administracijos dialogui su Teismo darbuotojais, siekiant išsiaiškinti ir paaiškinti probleminius klausimus bei galimus jų sprendimo būdus.